

DEPARTEMENT
LEEFMILIEU,
NATUUR &
ENERGIE

Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid
Dienst Milieueffectrapportagebeheer
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20, bus 8, 1000 BRUSSEL
tel: 02/553.80.79 fax: 02/553.80.75
www.mervlaanderen.be

Goedkeuring milieueffectrapport

“Herinrichting Demervallei tussen Diest en Werchter”

Initiatiefnemer:

Waterwegen en Zeekanaal nv
Afdeling Zeeschelde
VAC Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen

2 september 2016

PLMER-135-GK

1. Inleiding

Het voorgenomen plan kadert in het geactualiseerde Sigmaplan en in de principiële beslissing van 28 november 2011 aangaande de herinrichting van de Demervallei tussen Diest en Rotselaar (Werchter) om enerzijds de bescherming tegen overstromingen te verhogen en anderzijds de natuurlijke kenmerken van de vallei te herstellen en versterken. De hoofddoelstellingen van voorliggend plan zijn dan ook de waterveiligheid en natuurlijkheid, en dit in functie van de beleidsbeslissing over een voorkeursalternatief door de Vlaamse Regering. Dit voorkeursalternatief zal later bekrachtigd worden in één of meerdere ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP), waarbij de eventueel noodzakelijke (her)bestemmingen voor de realisatie van het Sigmaplan zullen meegenomen worden. Het plangebied is gelegen in de gemeenten Diest, Aarschot, Scherpenheuvel-Zichem, Begijnendijk en Rotselaar.

Het voorgenomen plan is plan-m.e.r.-plichtig volgens het DABM¹.

De dienst Mer van de Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid verklaarde het kennisgevingsdossier volledig op 12 maart 2013. De bijzondere richtlijnen dateren van 1 juli 2013. In een eerste fase (Fase I) werd een ontwerp-MER opgemaakt voor drie redelijke planalternatieven (A, B, C) en varianten Olifant (1, 2). In navolging van een bespreking van deze eerste fase (dd. 4/09/2014 en 10/10/2014) heeft de dienst Mer aanvullende bijzondere richtlijnen betekend op 23 februari 2015, waarin o.a. de vraag tot uitwerking en beoordeling van een geoptimaliseerd planalternatief I werd opgenomen.

Het definitieve MER (fase II) werd ontvangen op 14 juni 2016.

2. Inhoudelijke toetsing van het plan-MER

In artikel 4.2.10 §2 van het DABM wordt gesteld dat de dienst Mer het plan-MER inhoudelijk moet toetsen aan de beslissing, vermeld in artikel 4.2.8, §6, i.e. de richtlijnen van 1/07/2013 en 25/2/2016. Het resultaat van die toetsing is terug te vinden in dit verslag.

De dienst Mer is van mening dat het plan-MER voldoet aan deze richtlijnen. Volgende overwegingen werden gemaakt bij deze toetsing:

Voor bepaalde gebieden wordt een afzonderlijke plan-m.e.r.-screening uitgevoerd. Het betreft een onderzoek naar herbestemmingen die worden doorgevoerd vanuit de doelstellingen voor het Demerproject, maar die geen Sigmadoelen zijn. In de aanvullende richtlijnen van 23 februari 2015 werd gesteld dat de plan-m.e.r.-screening als bijlage bij het MER moet gevoegd worden. De plan-m.e.r.-screening is echter nog steeds in opmaak en kan aldus niet als bijlage bij het MER gevoegd worden. De dienst Mer gaat hiermee akkoord. Het ontbreken van de plan-m.e.r.-screening als bijlage doet niets af aan de inhoud van het MER en de kwaliteit van het effectenonderzoek op zich. De plan-m.e.r.-screening zal pas, na de keuze over het

¹ Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, B.S. 3 juni 1995, zoals herhaaldelijk gewijzigd.

voorkeursalternatief door de Vlaamse regering over voorliggend plan, gefinaliseerd worden en dit i.f.v. de verdere stappen bij de opmaak van het gewestelijk RUP. Beide milieueffectonderzoeken blijven evenwel complementair.

Een passende beoordeling werd opgemaakt en toegevoegd aan het MER. In het advies op het ontwerp-MER Fase II stelde het Agentschap Natuur en Bos (dd 19/2/2016, referentie 16-00465-VB 16-01079) zich akkoord met de conclusies van de passende beoordeling, zijnde dat het plan geen betekenisvolle aantasting zal veroorzaken aan de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken speciale beschermingszones. Bijkomend stelt de dienst Mer dat de overige opmerkingen uit het advies van ANB voldoende werden ingevuld in het finale MER fase II.

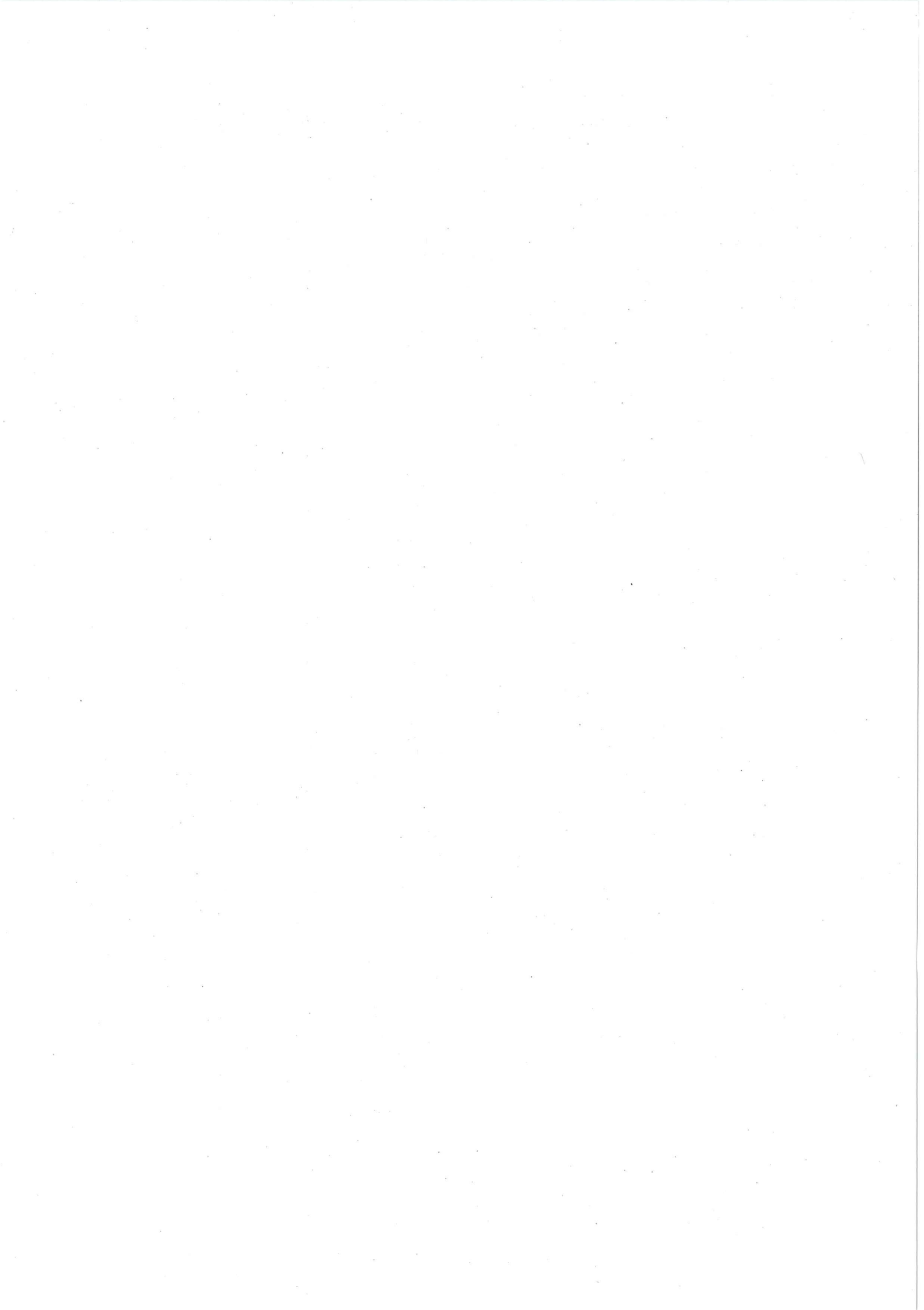
3. Goedkeuring van het MER

Op basis van bovenstaande motivering keurt de dienst Mer het voorliggende plan-MER "Herinrichting Demervallei tussen Diest en Werchter" goed.

Voor het afdelingshoofd, afwezig

Veronique Lavaert

22 FEB. 2016

AVT

Agentschap voor
Natuur en Bos

Aan Dienst Milieueffectrapportagebeheer
t.a.v. Maria De Bruyn
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

Uw kenmerk

BE0111002405

Vragen naar/e-mail

Bart Van der Aa

Sofie Longueville

Aves.vbr.anb@lne.vlaanderen.be

Ons kenmerk¹

16-00465-VB

Telefoonnummer

016 66 63 22

0493 31 03 08

Bijlagen

Datum

19 FEB 2016

BETREFT: Advies Ontwerptekst PL-MER 0135 – Herinrichting van de Demervallei tussen Diest en Werchter

Onderwerp

Het project 'Herinrichting Demervallei' omvat een cluster van ingrepen die gezamenlijk moeten bijdragen tot het verhogen van waterveiligheid en het herstellen en versterken van natuurwaarden in de Demervallei. Het MER heeft tot doel onderbouwde beleidsbeslissingen te kunnen nemen over een voorkeursalternatief voor de herinrichting van de Demervallei en over de planologische keuzes die daarvoor dienen gemaakt te worden.

De herinrichting van de Demervallei heeft als hoofddoelstelling het garanderen van de veiligheid van woon- en industriezones tegen overstromingen enerzijds en het herstellen/versterken van de natuurlijke kenmerken van de vallei anderzijds. Tevens dient de herinrichting, vanuit een geïntegreerde visie, afgestemd te worden aan de ander sectoren in het valleigebied, met name toerisme en recreatie, landbouw en socio-economische ontwikkelingen.

Het studiegebied omvat de ruime Demervallei tussen Diest en Werchter. De Demervallei omvat meerdere gebieden die een bijzondere bescherming genieten omwille van hun hoge ecologische waarde. Belangrijke delen van de vallei werden opgenomen in de afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), een selectie van ecologisch waardevolle gebieden op Vlaams niveau. Tal van habitats en soorten genieten ook bescherming op Europees niveau: hiertoe werden belangrijke delen van de vallei aangeduid als Habitatrichtlijngebied (gebiedscode BE2400014), het valleigedeelte tussen Diest en Aarschot is aangeduid als Vogelrichtlijngebied (gebiedscode BE2223316). Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Habitat of Vogelrichtlijngebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen habitats en soorten. Voor deze habitats en soorten werden kwalitatieve en kwantitatieve doelen vastgelegd om een goede staat van instandhouding te bereiken, de zogenaamde instandhoudingsdoelen (IHD). Het rapport met de IHD voor de Demervallei werd op 23/04/2014 bekrachtigd door de Vlaamse regering.

Conform art. 36ter §3 van het Natuurdecreet dient voor elke vergunningsplichtige activiteit, plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken

¹ Gelieve dit kenmerk in al uw briefwisseling te vermelden.

van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone. Deze passende beoordeling maakt deel uit van het voorliggende MER-rapport.

Datum van ontvangst

12/01/2016

Situering

Omschrijving De Demervallei tussen Diest en Werchter
Gemeentes Diest, Scherpenheuvel-Zichem, Aarschot, Begijnendijk en Rotselaar

Aanvrager

Naam Waterwegen en Zeekanaal
Adres Lange Kievitsstraat 111-113 bus 44, 2018 Antwerpen

Beschermingsstatus

De Demervallei tussen Diest en Aarschot is aangeduid als Speciale beschermingszone 'De Demervallei' (BE2223316) ter uitvoering van de Vogelrichtlijn. Daarnaast zijn tussen Diest en Werchter verspreide stukken aangewezen als Speciale beschermingszone 'Demervallei' (BE2400014) ter uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Een groot deel van het plangebied maakt bovendien deel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk als GEN- en GENO-gebieden 'Demervallei ten oosten van Aarschot' en 'Demervallei ten westen van Aarschot'.

Rechtsgrond

Dit advies wordt verstrekt door het Agentschap voor Natuur en Bos op basis van de volgende wetgeving:

- Art. 4.3.4., §4, 3° en Art. 4.3.8., §3 decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.
- Artikel 2, § 4 besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage

Tekstuele opmerkingen

- Tabel 10.18: meander 1 inmiddels eigendom WenZ

Bespreking passende beoordeling

De passende beoordeling is opgebouwd aan de hand van vijf effectgroepen: direct ruimtebeslag, impact op de waterhuishouding, versnippering en barrierewerking, structuurwijziging van de waterloop en rustverstoring.

Impact op de waterhuishouding

De belangrijkste effectgroep, impact op de waterhuishouding, is onderzocht aan de hand van de te verwachten impact als gevolg van de gewijzigde grondwatersituatie en de combineerbaarheid van waterberging en natuur.

Volgende analyses werden uitgevoerd:

Net zoals in de eerste fase van de planMER werd opnieuw een **potentieanalyse** uitgevoerd voor alle uitvoeringsalternatieven. Dit wil zeggen dat voor de relevante grondwatergevoelige habitats werd nagegaan in welke zones voldaan kan worden aan de karakteristieke standplaatsvereisten inzake GLG (gemiddelde laagste grondwaterstand) en GHG (gemiddelde hoogste grondwaterstand), na realisatie van het plan. Voor de overstromingsgevoelige habitats werd bovendien nagekeken of deze compatibel zijn met de gemodelleerde overstromingen. Hierbij werd

een zekere marge genomen en gebeurde de aftoetsing met de overstromingscontouren voor een overstroming met retourperiode van 5 jaar. De retourperiodes met hoge frequentie (T1 /T2) doen zich hoofdzakelijk in de winterperiode voor, dus buiten het vegetatie seizoen, wat over het algemeen minder problemen stelt naar vegetaties. Een T5 overstroming kan al eerder als zomeroverstroming beschouwd worden en daarom wordt dit als referentie genomen bij de beoordeling van de compatibiliteit met overstromingen.

De resulterende kaarten bieden een realistisch beeld van de locaties waar het betrokken habitat zich kan handhaven/ uitbreiden na realisatie van de maatregelen voorzien in het plan.

Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat voldoende oppervlakte geschikt zal zijn voor het realiseren van de natuurdoelen. Hoewel de potentiële oppervlakte zowel binnen als buiten SBZ opgegeven worden, kan kwalitatief gesteld worden dat ook binnen SBZ voldoende potentiële oppervlakte gerealiseerd kan worden voor grondwatergebonden habitats. Finaal dient dit verder op projectniveau afgetoetst te worden.

Voor de bestaande habitats werd bekeken of deze door de realisatie van het plan in het gedrang kunnen komen. Een gelijkaardige aftoetsing is gebeurd voor de natuurdoelen die reeds vastliggen in een beheerplan, alsook een kwalitatieve aftoetsing aan de S-IHD.

Een bijkomende toetsing ten aanzien van de voorlopige zoekzones is niet gebeurd. Deze voorlopige zoekzones zijn ingetekend met behulp van een kalibratiemodel dat op basis van een vast algoritme natuurdoelen optimaal tracht te verdelen binnen de SBZ-gebieden. Dit kalibratiemodel is gebaseerd op de actuele en natuurlijke potenties. Dit betekent dat de huidige grondwaterstijghoogten en de huidige recent overstromde gebieden en risicozones voor overstromingen als uitgangspunt gebruikt werden, zonder rekening te houden met de geplande herinrichting van de Demervallei tussen Diest en Werchter. Deze herinrichting werd beleidsmatig al vastgelegd in het bekkenbeheerplan. Gelet op dit gegeven en de analyses die wel gebeurd zijn kan het ANB kan akkoord gaan dat op planniveau geen beoordeling van de impact van het plan op de voorlopige zoekzones werd uitgevoerd. Op projectniveau dient wel aan de (voorlopige) zoekzones getoetst te worden.

Uit de potentie-analyse en de toetsing aan de S-IHD komt naar voren dat in relatie tot het halen van de S-IHD's voor de verschillende habitats er besloten kan worden dat het plan voldoende mogelijkheden (oppervlakte) biedt voor de ontwikkeling van de tot doel gestelde habitats in de vallei. Het plan zal dus geen hypotheek leggen op de realisatie van de instandhoudingsdoelen voor de habitats, en in veel gevallen de ontwikkeling en instandhouding ondersteunen. Er blijken ten gevolge van het plan wel enkele knelpunten te bestaan voor het realiseren van de vooropgestelde doelstellingen binnen enkele specifieke deelgebieden, voor de blauwgraslanden (6410), trilvenen (7140) en dotterbloemgraslanden (rbbhc). Deze knelpunten bestaan ook al in de actuele situatie en worden uitvoeriger toegelicht bij de bespreking van de discipline fauna en flora. Mogelijke milderende maatregelen zijn bijkomende lokale ingrepen ter realisatie van het grondwaterpeil en/of ter bescherming tegen (te frequente) overstroming. Deze dienen later op projectniveau verder uitgediept te worden. Aanzetten hiertoe worden in de tekst aangehaald en uitgewerkt in de potentie-analyse; deze dienen dan ook in de tabel met milderende maatregelen te worden opgenomen en samengevat

Het plan draagt niet tot slechts in geringe mate bij tot het halen of versterken van de instandhoudingsdoelstellingen voor Roerdomp, Porseleinhoen, Blauwborst en Bruine kiekendief aangaande het creëren van hoge zomergrondwaterstanden in functie van de ontwikkeling van waterriet, water-, moeras- en rietvegetaties. Hierbij dient vermeld te worden dat er in de actuele situatie voor Blauwborst en Bruine kiekendief binnen het plangebied reeds grote potenties zijn voor het realiseren van de desbetreffende instandhoudingsdoelstellingen. Bijkomende maatregelen dienen genomen te worden op lokaal niveau, maar kunnen eveneens als algemeen principe worden opgenomen in de samenvattende maatregelentabel. Er dient opgemerkt te worden dat er in de tekst sprake is van doelen voor Woudaap, voor SBZ Demervallei zijn echter géén doelen gesteld voor Woudaap.

Andere effectgroepen

Bij de effecten inzake verstoring wordt rekening gehouden met de mogelijke effecten van recreatie. ANB vraagt echter ook aandacht voor de verstoring door de grootschalige werken in uitvoering van dit plan in vogelrichtlijngebied. Er dient ingezet te worden op het maximaal vermijden van rustverstoring in vogelrichtlijngebied door rekening te houden met de broedperiode en het voorzien van (tijdelijke) uitwijkmogelijkheden. Een algemene milderende maatregel in die zin kan op planniveau worden voorzien, en verrijnd worden op projectniveau.

Inzake permanent direct ruimtebeslag wordt aangegeven dat er bij alle alternatieven een permanent habitatverlies zal optreden van 0,32 ha aan actuele habitats in habitatrictlijngebied. Gelet op de omvang van het plangebied wordt dit als een niet significant negatief effect beoordeeld. Ook inzake tijdelijk ruimtebeslag en versnippering en barrierewerking worden geen significant negatieve effecten verwacht.

Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt vast dat het plan geen betekenisvolle aantasting veroorzaakt aan de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone. Het Agentschap voor Natuur en Bos verklaart zich **akkoord** met de conclusies van de PB.

Bespreking ontwerptekst

Discipline Fauna en Flora

1) Aspect natuurlijke oeverstructuur en water

In het plan-Mer wordt aangegeven dat een belangrijke (potentiële) positieve impact van het plan het herstel van de natuurlijke dynamiek van de rivier is, welke voornamelijk kan gebeuren door aantakking van meanders en door afgraving van dijken. De omvang van dit positieve effect is echter in grote mate afhankelijk van de afwerking van de oevers (in het bijzonder de mate van fixering) en van het toegepaste beheer van de waterloop na realisatie van de ingrepen. Meer ruimte creëren voor de waterloop, bijvoorbeeld door het voorzien van (voldoende brede) oeverzones, draagt hier zeker toe bij. Oeverzones functioneren als overgangszone tussen water en land om de natuurlijke dynamiek van de waterloop te behouden of te herstellen en functioneren ook als bufferzone tegen rechtstreekse inspoeling van nutriënten en pesticiden in de waterloop. Daarnaast is het ook aangeraden om de geïsoleerde landzones tussen de actuele Demerbedding en de opnieuw aangesloten meanders volledig aan de natuur over te laten.

Het streefbeeld voor het beheer van de Demer dient er dus uit te bestaan dat de **Demer voldoende ruimte heeft om een natuurlijke dynamiek** en de **daarbij horende processen als erosie en sedimentatie toe te laten** zonder dat er daarbij schade aan infrastructuur of privé-eigendommen ontstaat. ANB vraagt dat dit **minimaal toegepast wordt voor die meanders die voor natuur geselecteerd worden** (op projectniveau) en dus niet-bevaarbaar worden gesteld. Hierbij moet als mitigerende maatregel worden opgenomen dat de **oevers van deze meanders niet verstevigd of hersteld worden** en dat de **geïsoleerde landzone tussen de actuele bedding en nieuw aan te sluiten meander telkens volledig natuurlijk mag ontwikkelen**.

De doelstellingen geformuleerd in voorliggend plan voor het behalen van een goede tot zeer goede hydromorfologische toestand, worden beschreven in § 5.6 'Varianten verruwing/Natuurvriendelijke oevers'. Voor het bereiken van het maximaal (goed) ecologisch potentieel (GEP) is het de bedoeling dat er gemiddeld een ecologische score van 0,6 wordt bereikt over de volledige lengte van het bevaarbare deel van de Demer. Hierbij zullen er zones zijn die zo natuurlijk mogelijk worden ingericht (en dus een zeer goede score zullen krijgen). Bij het wegnemen van de breuksteen in deze zones zal de oeverstructuur zich natuurlijker kunnen ontwikkelen en wordt een ecologische waarde >0,6 verwacht. In het plan-Mer wordt opgenomen dat de lengte aan nieuw aangesloten meanders natuurvriendelijk moet zijn en dus een goede hydromorfologie hebben. Dit kan zich vertalen in een score van 0,8 of hoger op de goede ecologische toestand (GET)/GEP beoordeling.

Hierdoor ontwikkelt zich een robuustere situatie zodat lokale aanpassingen aan de morfologie kunnen worden gecompenseerd. Hoe groter de zones met een natuurlijke ingerichte oever, hoe kleiner de impact zal zijn van lokale 'onderhoudswerken' of lokale oeverversterkingen ter bescherming van de constructie op de overall ecologische waarde van de Demer.

De oeverstructuur heeft niet enkel een belangrijk effect op de vegetatieontwikkeling. De structuurkwaliteit en de aan- of afwezigheid van vegetatie heeft ook een directe invloed op de scores voor macro-invertebraten en vissen. Een natuurlijke oever (hermeandering) of een oever waar de breuksteen van verwijderd wordt, zal een belangrijke invloed hebben om ook voor de overige kwaliteitsklassen het GEP te halen. Omwille van de ontwikkeling van de macrofyten in de natuurlijk ingerichte zones zal dit ook een positieve weerslag hebben op de macro-invertebratengemeenschap en vissen, waardoor het GEP hier ook makkelijker zal worden gehaald. De uiteindelijke ecologische status van het waterlichaam wordt immers bepaald door de laagste klassen (zowel biologisch als fysico-chemisch).

Verder wenst ANB ook nog aan te geven dat het goed ecologisch potentieel gemiddeld 0.6 moet bedragen over het volledige traject, en de doelstelling dus ook gemiddeld een ecologische score van 0.6 moet bedragen. **Bij uitvoering van Scenario B verwacht ANB niet dat het maximaal ecologisch potentieel bereikt zal worden, waardoor dit scenario bijgevolg niet langer kan weerhouden worden.**

Wel is hierbij de interpretatie van 'natuurvriendelijk' van belang. De overeengekomen minimum te realiseren lengte waterloop bedraagt 11 km, zijnde (bij benadering) de totale lengte aan nieuw te verbinden oevers van aan te sluiten meanders. Het is echter van belang dat de aangesloten meanders maximaal natuurlijk moeten kunnen ontwikkelen zodat tegemoet kan komen aan de natuurlijke dynamiek en ontwikkeling van de rivier en haar oevers. Dit zal immers een positieve weerslag hebben op de ontwikkeling van de aquatische levensgemeenschappen. Wanneer de **natuurvriendelijke inrichting gepaard gaat** door het gebruik van **natuurlijke materialen voor het aanleggen van NTMB oevers** ontstaat echter een situatie met een **statisch gegeven met weinig spontane processen**. Het toelaten van de natuurlijke dynamiek en de natuurlijke ontwikkeling van de natuurlijke meanders zijn cruciaal voor het behalen van het maximaal ecologisch potentieel, waardoor soepeler kan omgegaan worden met sommige cruciale punten of zones in de bevaarbare Demer waar er belangenconflicten inzake veiligheidsrisico's spelen.

Bij de **milderende maatregelen** bij alle planalternatieven dient bij de bijkomende structuurverbetering van de waterlopen (al dan niet door afgraving) tevens aandacht geschonken te worden aan het **herstel of de ontwikkeling van een natuurlijke oeverstructuur**. Gelieve dit aspect tevens expliciet mee op te nemen in de tabel. Weliswaar werd het lokaal verwijderen van steenbestorting ifv structuurherstel bij het aansluiten van de meanders wel opgenomen. Van belang is dat dit niet enkel wordt toegepast aan de instroom van de meander, maar tevens doorwerkt in de **aan te sluiten nieuwe meanders die niet geselecteerd worden voor kano/kajak**. Dit kan duidelijker worden geformuleerd in de samenvattende tabel. Waar exact de doelstellingen met betrekking tot natuurvriendelijke oevers gerealiseerd zullen worden (ter hoogte van de oevers van de meanders, ter hoogte van afgegraven dijken, gecontroleerde bressen...) kan moeilijk op planniveau bekeken worden, maar dient wel op projectniveau verder uitgewerkt te worden.

Bij de **milderende maatregelen** die gelden voor alle alternatieven dient bij **grootschalige werken** zoals het bouwen van nieuwe dijken en ophogen bestaande dijken tevens aandacht gegeven te worden aan bijkomende milderende maatregelen ifv het **maximaal vermijden van rustverstoring in vogelrichtlijngebied**. Uitwerking dient indien mogelijk vermeden te worden in de meest cruciale periodes zijnde 1) de broedperiode en 2) voor de pleisterplaatsen van overwinterende watervogels (o.a. 'De Kuilen' in Testelt) dienen de werken bij voorkeur vermeden te worden in de periode (1 november tot 1 maart). Mogelijks kan in de tabel van milderende maatregelen opgenomen worden dat rekening dient gehouden te worden met eventuele uitwijkmogelijkheden, waarbij geen simultane grootschalige werken worden uitgevoerd in andere pleisterplaatsen in de Demervallei zodat deze dienst kunnen doen als (tijdelijke) uitwijkmogelijkheid.

2) *Bespreking varianten Olifant*

ANB erkent en bevestigt de conclusie van het Plan-Mer inzake de varianten Olifant. Vanuit oogpunt ruimte voor water en natuurverbinding onderstreept het ANB dat de basisvariant de voorkeur geniet. Bij de overige varianten worden immers knelpunten gedetecteerd op basis van milieueffecten inzake water, landschap en fauna en flora.

Vanuit ANB wordt aangegeven dat de groen-blaauwe verbindingssas op de rechteroever volledig wordt doorknipt door de aanwezigheid van de verblijfsrecreatiezone Olifant. Deze zorgt momenteel voor een belangrijke versnipperingsfactor en barrièrewerking in de Demervallei. Vanuit een structurele gebiedsvisie kan bijgevolg best deze zone heringericht worden. Het herbestemmen van recreatiedomein Olifant betekent het opheffen van een barrière en een herstel van de ecologische verbindingen. Bovendien kan dan de ontwikkeling van moerasbossen in deze zone worden bevorderd. Dit is in lijn met het Managementplan Natura 2000 1.0 waarbij prioritaire inspanningen (PI) werden vastgelegd. Waaronder PI 1 'Herstel van de waterhuishouding van de Demervallei', PI 3 'Algemene verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater', PI 7 'Omvorming naar boshabitats' en PI 10 'Ontwikkeling landschap met KLE'. Hiernaast is het ook in lijn met de SBZ en de groene bestemmingsgebieden van de "Demervallei tussen Diest en Aarschot", waarbij gestreefd wordt naar het behoud en de ontwikkeling van gevarieerd halfopen tot open valleilandschap met aandacht voor herstel van vochtige graslanden en rietmoerassen als broedplaats voor Europees zeldzame vogels en verspreide kwalitatief hoogstaande bossen.

Herbestemming van de cluster van weekendverblijven Olifant is daarom te verkiezen.

De doorrekening van de varianten Olifant tonen aan dat er lokaal -in andere zones buiten het gevrijwaarde gebied Olifant- diepere overstromingen voorkomen in vergelijking met de basisvariant. In het bijzonder bij variante 2 wordt een aanzienlijk deel van de vallei uitgesloten van overstroombaarheid, wat ingaat tegen de principes van integraal waterbeleid en maximale spreiding van overstromingen. Bovendien hypothekeert variante 2 de heraansluiting van meander 30. Deze meander is gelegen in Habitatrictlijngebied en is bijzonder kansrijk voor het herstel van leefgebied voor Grote Modderkruiper.

Het eventueel behoud van Olifant legt ook beperkingen op aan andere recreatieve ontwikkelingen op de rechteroever: de zone tussen de Nieuwebaan en meander 30 biedt perspectief voor de ontwikkeling van een onthaalzone voor dit deel van de Demervallei met ruimte voor laagdynamische, recreatieve inrichting. Indien Olifant behouden blijft wordt de recreatieve druk op de rechteroever wel zeer groot en dienen dus keuzes te worden gemaakt, in de optie 'behoud van Olifant', zal het ANB zeker niet mee participeren in de ontwikkeling van een onthaalzone te Werchter.

3) *Ecologische samenhang waterloop - vallei*

In het Plan-Mer dient ook aandacht te worden besteed aan de connectiviteit tussen de hoofdloop en de overstromingsvlakte en afwateringsgrachten in het plangebied. In het plan wordt o.a. aandacht geschonken aan de connectiviteit van waterlopen in functie van vismigratie. Hierbij wordt aangegeven dat de overstromingsvlaktes van belang kunnen zijn voor bepaalde vissoorten en dat vismigratie naar de geconnecteerde zijwaterlopen van primordiaal belang is. In het Plan-Mer wordt weliswaar melding gemaakt dat bij het kruisen van de waterlopen rekening wordt gehouden met het behoud van een vrije vismigratie als randvoorwaarde. Toch is het van belang dat ook voldoende aandacht gaat naar de effectieve afwateringsmogelijkheden uit het gebied zelf. ANB wenst ook aan te geven dat de connectiviteit niet enkel mag focussen op het hoogwater en de overstromingen van de vallei as such, maar dat er ook voldoende aandacht wordt geschonken aan de afvoer van het overstromingswater. Het is van belang dat het overstromingswater op een efficiënte wijze terug wordt afgevoerd naar de hoofdloop zodat er synergiën blijven bestaan tussen enerzijds waterberging en anderzijds natuurontwikkeling en soortherstel. Het behoud en de ontwikkeling van de beoogde habitats mag immers niet gehypothekeerd worden door te langdurige overstromingen in de vallei. Ons inziens dienen bij alle alternatieven voldoende maatregelen genomen te worden bij de inrichting van de overstromingsvlaktes om te zorgen dat de duur en hoogte van de inundatie geen problematische gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de

gewenste natuurdoeltypes. De ontwikkeling van specifieke doelhabitats zoals bvb 6510 is immers sterk afhankelijk van de frequentie, maar ook duur van de inundaties. In alle scenario's dienen voldoende afwateringsmogelijkheden voorzien te worden. In het bijzonder bij het definitief ontwerp van de compartimenteringsdijken dient daarmee rekening te worden gehouden. Mogelijks kan de realisatie van een centrale (waterhoudende) afwateringsgracht overwogen worden als milderende maatregel. Hier zal tevens de vis in de overstromingsvlakte bij afvloeiing van het inundatiewater geleidelijk aan naartoe worden geleid. De gracht kan bijgevolg ook als refugium gebruikt worden zodat het verlies aan vis geminimaliseerd wordt.

4) Aanpassen van natuurdoelen

In de tekst van het plan-MER wordt bij de milderende maatregelen voor Fauna en Flora ook de mogelijkheid vermeld om natuurdoelen aan te passen en eventueel nieuwe habitats in een ander deelgebied te gaan ontwikkelen. Dit is **niet altijd een realistische optie**: aantasting van bestaand habitat dient voorkomen te worden, eerder dan te stellen dat elders een gelijkwaardige oppervlakte aan habitat gerealiseerd kan worden. 'Nieuw ontwikkelen' van habitat is geen evidentie. Er dient dus in de eerste plaats ingezet te worden op de gebiedsspecifieke milderende maatregelen (zie knelpunten).

5) Blijvende knelpunten fauna en flora

Gebiedsspecifiek blijven nog een aantal knelpunten op het vlak van fauna en flora. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het gaat om situaties die ook in de actuele situatie al een knelpunt of aandachtspunt vormen. De realisatie van dit plan betekent geen verslechtering van de situatie maar draagt in zijn huidige vorm ook niet bij tot remediëring. Bijkomende milderende maatregelen dienen verder op projectniveau onderzocht te worden.

- **Vorsdonkbos – Turfputten**: in de verschillende uitvoeringsalternatieven bestaat er kans dat **reeds bij relatief korte retourperiodes blauwgraslanden (6410) overstromen**. Deze situatie doet zich nu ook reeds voor. Het gaat hier eerder over overstromingen vanuit de Moutlaak, eerder dan vanuit de Demer zelf. Vooral de kwaliteit van het overstromingswater is daarbij problematisch. Maatregelen op de Moutlaak zijn hier mogelijk meer zinvol dan maatregelen op de Demer.
- Ook in het gebied **Vierkensbroek en Doodbroek** doet zich de situatie voor waarbij **bestaand habitat 6410 overstroomt vanaf een T5**. De overstromingsduur en -diepte lijken echter beperkt te blijven, bovendien verbetert de grondwatersituatie zodat het behoud van dit habitat niet in het gedrang hoeft te komen. De alternatieven die voorgesteld worden voor bijkomende ontwikkeling van dit habitatype, nl. de omgeving van de Haneberg en het gebied tussen Hoornblaas en de E. Claesstraat zijn minder opportuun omwille van huidig grondgebruik of geïsoleerde ligging.
- **Demerbeemden**: hier wordt vermeld dat in dit gebied nog bijkomende maatregelen nodig zijn voor de ontwikkeling van habitatype 6430. Voor dit deelgebied zijn de **Europese natuurdoelen eerder gericht op de ontwikkeling van habitatype 6510**. De conclusie dat meer overstromingen en hogere grondwaterstanden noodzakelijk zijn, blijft echter overeind. Op projectniveau dient onderzocht te worden hoe de Laak in deze maatregelen kan ingeschakeld worden, in het bijzonder indien gekozen wordt voor uitvoeringsalternatief I. Het uitsluiten van dit gebied van overstromingen, kan leiden tot degradatie van bestaand habitat 6510.
- Voor **dottergraslanden** (habitatype rbbhc) is de situatie in **de deelgebieden Krekelbroek, Baggelt, Keet en Kerkendijk, Lakervelden en Zavelbeemden** niet eenduidig vast te stellen. Het klopt dat in alle alternatieven de overstromingscontouren uitbreiden waardoor dit habitatype mogelijk te kampen krijgt met te frequente overstromingen. Het gaat echter om een deelgebied met een uitgesproken microreliëf, de resolutie van de gebruikte modellen laat niet altijd toe concrete uitspraken te doen voor de actueel voorkomende habitats. In elk geval dient voor deze deelgebieden op projectniveau gewaakt te worden dat bestaand habitat maximaal gevrijwaard blijft en/of dat nieuwe potentiële zones voor ontwikkeling aansluiten bij bestaand habitat. Eventueel dient dit hiervoor op projectniveau voorzien te worden in lokale ingrepen op de waterhuishouding.

6) *Bemerking bij milderende maatregelen*

De overzichtstabel vermeldt als milderende maatregel dat de meanders van stroomop- naar stroomaf aangesloten moeten worden ifv Tessenderlo Chemie. Die staat echter nergens in het MER toegelicht en kan een pragmatische werkplanning bemoeilijken. De meerwaarde van stroomafwaarts te werken wordt niet aangetoond. Deze milderende maatregel kan ons inziens geschrapt worden.

Discipline Water

Bij het besluit voor de discipline water wordt aangegeven dat de stijging van wintergrondwaterstanden mogelijk naar gebouwen een impact kan hebben. De maatregelen in dit plan hebben echter niet tot doel de wintergrondwaterstanden te doen stijgen, de maatregelen zijn wel gericht op zomergrondwaterstanden. De effecten op wintergrondwaterstanden zullen minimaal of onbestaande zijn, maar blijven uiteraard te onderzoeken op projectniveau.

Bespreking aandachtsgebieden

De Plan-MER-screeningsnota 'Herbestemming van enkele projectgebieden in de Demervallei van Diest tot Werchter' wordt apart geadviseerd door het Agentschap en volgt later.

Conclusie²

Het Agentschap voor Natuur en Bos verleent een **gunstig** advies op de ontwerptekst **mits naleving van de volgende milderende maatregelen en zaken die verder te onderzoeken zijn op projectniveau.**

Verder te onderzoeken op projectniveau:

- Waar exact de doelstellingen met betrekking tot natuurvriendelijke oevers gerealiseerd zullen worden, dient uitgewerkt te worden op projectniveau.
- Knelpunten voor het realiseren van de vooropgestelde doelstellingen binnen enkele specifieke deelgebieden, voor de blauwgraslanden (6410), trilvenen (7140) en dotterbloemgraslanden (rbbhc) kunnen gemilderd worden door lokaal (op projectniveau) maatregelen te voorzien m.b.t. het grondwaterpeil en/of ter bescherming tegen (te frequente) overstromingen.
- Maximaal vermijden van rustverstoring in vogelrichtlijngebied door rekening te houden met de broedperiode en het voorzien van (tijdelijke) uitwijkmogelijkheden.
- Bij de alternatieven dienen voldoende maatregelen genomen te worden om bij de inrichting van de overstromingsvlaktes te zorgen dat de duur en de hoogte van de inundatie geen problematische gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de gewenste natuurdoeltypes. Bijgevolg dienen in alle scenario's voldoende afwateringsmogelijkheden te worden voorzien, mogelijks met de realisatie van een centrale (waterhoudende) afwateringsgracht.

Dwingende milderende maatregelen:

- Oevers van de meanders die voor natuur geselecteerd worden mogen niet verstevigd of hersteld worden en de geïsoleerde landzone tussen de actuele bedding en nieuw aan te sluiten meander moet volledig natuurlijk kunnen ontwikkelen in zoverre er geen veiligheidsprobleem ontstaat.
- Bij alle planalternatieven dient aandacht geschonken te worden voor het herstel of ontwikkeling van een natuurlijke oeverstructuur bij de aan te sluiten nieuwe meanders die niet geselecteerd worden voor kano/kajak.

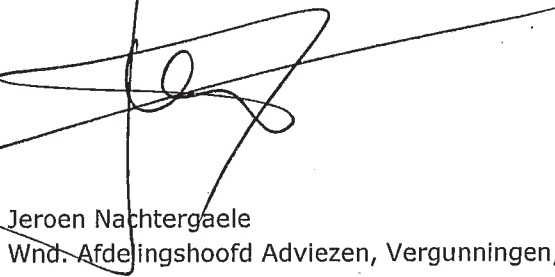
² Het Agentschap voor Natuur en Bos spreekt zich enkel uit over de uitwerking van de discipline fauna en flora en dus niet over de wenselijkheid van het plan/project voor natuur.

De conclusie van het ANB is dat het alternatief B niet voldoet op vlak natuur. De alternatieven A, C en I voldoen op planniveau maar telkens met gebiedsspecifieke aandachtspunten, verder te bekijken op projectniveau

Hoogachtend,

Jeroen Nachtergaele

Wvd. Afdelingshoofd Adviezen, Vergunningen, Erkenningen en Subsidies (AVES)

